

SELVSAGT

Funksjonshemmede mot diskriminering
NUMMER 8 // 2014

PUKKE
RYGG

HALTETIPK

INVALID

Tema: Solidaritet
– Funksjonshemmede
flyktninger først

Hatkrim skremmer

Skjellsord er ikke uvant kost for Renate Lilleaas Mathisen
og mange andre funksjonshemmede i Norge.

STUBBFOT
↙

Spennende kontorlandskap

...med kreativ bruk
av heiser og ramper

VIL DU VÆRE MED PÅ EN NY BYDEL FOR ALLE?

Uloba vil utvikle en ny og universelt utformet bydel for alle på Gulskogen i Drammen i tilknytning til at vi bygger nytt hovedkontor. Vår visjon er en bydel som er tilgjengelig og som inkluderer alle i arbeid og fritid.

En levende bydel med næringsliv, overnattingsmuligheter, kurs, konferanser og rekreasjon. Vær med oss i utviklingen av en fremtidsrettet bydel hvor det er godt å være for alle - et steinkast fra Gulskogen jernbanestasjon.

Ønsker din bedrift mer informasjon?

Kontakt: Jan Mannerud, daglig leder i Assistanse Nye Eiendommer

E-post: jan.mannerud@uloba.no

Skulder ved skulder

Av Ann Kristin Krokan

Funksjonshemmede tilhører samfunnets bunnsjikt overalt i verden. Som uføretrygdete i Norge, eller som gjenglemte og bortgemte flyktninger der det er krig og katastrofer. Vi blir som regel tilgodesett med begrensede særtiltak ut fra en forståelse om at vi er en gruppe med «spesielle behov», og ikke en naturlig del av enhver befolkning. Vi møtes oftere med veldedighet enn med solidaritet.

Jeg vokste opp i et sterkt klassesdelt gruve-samfunn, og lærte tidlig at det er forskjell på folk. Jeg lærte at når det var gode tider på Verket, var det noen andre barn et annet sted som hadde det fælt, fordi malmen fra gruva ble brukt i krigs-industrien. Jeg lærte mye om urettferdighet.

Solidaritet, ikke veldedighet

I dag er jeg godt fastlønnet i et samfunn der forskjellene øker. Når jeg nå er forespeilet gode tider med skattelette, er det noen andre som får det verre. Politikerne vil belønne oss som er i arbeid, og ta fra dem som ikke er så heldige, så friske eller så inkluderte at de har en jobb. Som funksjonshemmet har jeg også hatt mine år med uføretrygd. Da lærte jeg enda mer om urettferdighet.

Dessuten har jeg lært at om du ønsker å gjøre noe med urettferdighet, så er det stor forskjell på om du tilnærmer deg den med veldedighet eller med solidaritet.

I oktober ga vi av vår godhet og overflod til årets TV-aksjon for rent vann til en million fattige mennesker. Det kom inn mye penger, og vi er glade og stolte over at vi er så ekstremt snille og gode. Giverglede heter det. TV-aksjonen er veldedighet. Vi gir en uforpliktende gave til «de andre», de nødlidende.

Før velferdsstaten var syke, funksjonshemmede, fattige og gamle i Norge avhengige av veldedighet for å overleve. Så ble det solidariske sikkerhetsnettet Folketrygden skapt. Solidaritet er en følelse av samhörighet og samhold mellom individer og grupper. Solidaritet er samarbeid, likeverd, hjelp til selvhjelp. Den du gir til er som deg selv, og like mye verdt.

Det handler om menneskesyn

Veldedighet eller solidaritet er et spørsmål om menneskesyn. Veldedighet skaper avhengighet, solidaritet skaper selvstendighet. Solidaritet betyr å stå skulder ved skulder med marginaliserte, ta standpunkt for undertrykte. Solidariteten utfordrer makt og urett. Solidaritet er rettferdig. *

**Veldedighet
skaper av-
hengighet,
solidaritet
skaper selv-
stendighet.**

Konsentrasjon

Oppvarming og strekking. Mykhet og konsentrasjon. På Sierra Leones nasjonale fotballstadium gjør spillerne seg klare til kamp. Sju mann på hvert lag, sju bein på hvert lag. Se flere av den spanske fotografen Pep Bonets bilder fra det helt spesielle fotball-laget på side 32.

Foto: Pep Bonet/Noor/Felix Features

Leder

Ann Kristin Krokan

3 Skulder ved skulder

Det store bildet

Sierra Leone

4 Konsentrasjon

Aktuelt

Småstoff

8 Forbilde

9 Horne ekskluderer NFU

9 Rett til BPA

9 Sanner møter motbør

Tema

Solidaritet

10 Solidaritetens grenser

12 - Funksjonshemmede først

16 Utvelgelsen

20 Små steg i riktig retning

26 Solidaritet i praksis

Meninger

Debatt

28 15 års uforstandig bistand

30 Diskriminerte, foren eder!

Fotoreportasjen

Sierra Leone

32 Drømmelaget

Portrettet

Ann-Marit Sæbønes

37 Kunsten å ile langsomt

Kriminalitet

Krenkelser

42 Høy terskel for hatkriminalitet

Kultur

Kunst & scene

48 Grenseløs kultur ...

Bok

50 Humor på blodig alvor

Reise

Tilgjengelighet

52 Tilgjengelig kultureksplosjon

Krisen i Europa

Budsjettkutt

56 Finanskrisene rammer hardt

Aksjon

BPA

60 Stavanger måtte snu, igjen

Opplevelse

Dans

62 Dans mot fordommer

SELVSAGT

Utgiver: Uloba SA
Postboks 2474 Strømsø,
3003 Drammen

Ansvarlig redaktør:
Hans Hjellemo

Redaktør: Egil G. Skogseth,
esk@uloba.no

**Annonser/abonnement/
bestilling av blader:**
post@uloba.no

Design og produksjon:
REDINK / www.redink.no

Forsidefoto: Ellen Johanne Jarli

Trykk: RK Grafisk
Opplag: 28500

14 000 funksjonshemmede med assistansebehov vil fra nyttår kunne kreve å få BPA, ifølge regjeringen.

O I statsbudsjettet for 2015 forslår regjeringen å fjerne tilskuddet «Opplæringstiltak knyttet til BPA», som i 2014 har en ramme på 90 millioner kroner.

Zero Project er imponert over måten Uloba jobber for å forbedre rettighetene og dagliglivet til funksjonshemmede i Norge.

Forbilde

Ulobas BPA og forretningsmodell bidrar på en forbillig måte til å forbedre dagliglivet og rettighetene til funksjonshemmede. Det mener Zero Project. Den internasjonale organisasjonen har latt seg imponere av hvordan Uloba er organisert, og av det norske samvirket sitt arbeid med ordningen borgerstyrt personlig assistanse.

Av 231 nominerte fra 58 land er Uloba en av 42 utvalgte til Zero Project 2015, som handler om Independent Living og politisk deltakelse. Uloba er valgt ut som eksempel på innovativ virksomhet og «beste praksis».

Uloba vil bli presentert på Zero Project sin internasjonale konferanse i Wien i februar 2015, samt i rapporten som blir utgitt i forbindelse med konferansen

Foto: Finn Ståle Felberg

300 000 000

Regjeringen foreslår samtidig å styrke kommunenes frie inntekter med 300 millioner kroner i 2015 til oppfølging av rettighetsfesting av BPA.

Foto: Scanpix

Horne ekskluderer NFU

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne bekrefter at Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) ikke blir representert i nytt offentlig utvalg. Utvalget skal foreslå tiltak for å styrke de grunnleggende rettighetene til mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse.

I et svar til stortingsrepresentant Hege Haukeland Liadal (Ap) skriver Horne at hun har vært opptatt av at organisasjoner som representerer mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse «skal bli sett og hørt.» NFU-leder Jens Petter

Gitlesen mener denne intensjonen ikke er fulgt opp i arbeidet med å sette sammen utvalget. På organisasjonens nettsider skriver han at noe lignende ikke har skjedd de siste 20 årene, og fortsetter: «Det ville vakt protester om samene ikke var representert i samerettsutvalget».

I et brev til departementet har Likestillings- og diskrimineringsombudet påpekt at ekskluderingen av NFU er i strid med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Men så langt står altså Horne på sitt.

Rett til BPA

Borgerstyrt personlig assistanse blir en individuell rettighet fra 1. januar 2015. For å kunne kreve å få assistansen i form av BPA, må du være under 67 år og ha et langvarig assistansebehov. I tillegg må du ha behov for mer enn 25 timer assistanse i uka. Også avlastningstimer til familier med funksjonshemmede barn, og timer til støttekontakt kan bli omgjort til BPA-timer hvis de nevnte kriteriene er oppfylt.

Sanner møter motbør

Byggebransjen mener det blir for dyrt å bygge boliger som også rullestolbrukere og eldre med rullator kan bo i. Det driver boligprisene i været, ifølge bransjen.

I juni vant bransjen en foreløpig seier. Da sendte Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner følgende forslag ut på høring: Enten kan vi fjerne kravet om tilgjengelighet i halvparten av alle nye boliger under 50 kvadratmeter, eller så reduserer vi kravet til areal for å snu med rullestol eller rullator i alle boliger. Mens funksjonshemmede og eldre sine organisasjoner, samt viktige aktører i det byggefaglige miljøet er kritiske, mener byggebransjen Sanner ikke går langt nok. I stortingsproposisjonen, som kommer før jul, vil det framgå hvem Sanner har valgt å lytte til.

پیغام

Solidaritetens grenser

Interesseorganisasjoner og FN har fått norske myndigheter til å inkludere funksjonshemmede i utviklingspolitikken. I flyktningpolitikken går regjeringen i motsatt retning.

Foto: Ola Sæther

بزرگواران است

- Funksjons- hemmede først

Jan Egeland, generalsekretær i Flyktningshjelpen, krever at norske myndigheter prioriterer utsatte grupper når de velger ut hvem av verdens 50 millioner flyktninger som skal få komme til Norge.

Tekst: Ann Kristin Krokan **Foto:** Scanpix

Nå er situasjonen verre enn den har vært noen gang siden folkevandringene etter andre verdenskrig. Flere må derfor presse på for at Norge skal prioritere de flyktningene som har størst behov for hjelp, sier han.

Flyktningshjelpens leder var blant dem som protesterte sommeren 2014. Da stengte norske myndigheter døren for 123 sårbare syriske flyktninger. «Manglende kapasitet hos kommunene», het det. Det faktum at én eller flere personer i familien var syke eller funksjonshemmede, lå til grunn for mange av avslagene.

Tøft liv i leir

- Flyktningshjelpens primære holdning er at man bør hjelpe folk der de er. Vi forsøker først å hjelpe folk i deres eget hjem. Går ikke det, er målet

å gi hjelpen i nærområdet. Går heller ikke det, må løsningen være gjenbosetting i andre land, sier Egeland til Magasinet Selvsagt.

Flyktningshjelpen er derfor mot at norske myndigheter skal fylle FN-kvoten på 1200-1700 flyktninger med høyt utdannende, friske personer med arbeidserfaring. Den humanitære organisasjonen mener derimot at Norge må ta imot dem som har det tøffest i flyktningeleirene: Kvinner i forskjellige vanskelige situasjoner, desertører, syke, foreldreløse barn og funksjonshemmede.

Høyeste krisenivå

I den senere tid har Jan Egeland gang på gang prøvd å formidle hvor prekær situasjonen er. Når mennesker blir tvunget på flukt, mister de ofte alt. Mange av verdens 50 millioner flyktninger har mistet både hjem, levebrød, 🇳🇴

Jan Egeland mener norske myndigheter må prioritere kvinner i vanskelige situasjoner, desertører, syke, foreldreløse barn og funksjonshemmede når de velger flyktninger som skal få komme til Norge.

Flyktninghjelpen forsøker å jobbe på en måte som integrerer alle. Vi baserer arbeidet vårt på minimumsstandarder som vi har vært med på å utvikle.

☞ slekt og venner, utdanning og helsetjenester. I Syria, Irak, Sør-Sudan og Den sentralafrikanske republikk er situasjonen så alvorlig at FN for første gang i historien har oppgradert til nivå tre, FNs høyeste krisenivå.

- Det er ikke et «normalt bistandsbudsjett» for en normal verden vi trenger nå. Vi trenger et krisebudsjett, har vært Egelands budskap i alle kanaler.

Mannen er engasjert, insisterende og utålmodig. Han har hatt en mengde prestisjefylte internasjonale posisjoner og oppdrag, har stått i hendelsen sentrum og hatt mulighet til å påvirke viktige avgjørelser. Når Egeland snakker, lytter verden.

Usynlige

Magasinet Selvsagt konfronterer Egeland med at Flyktninghjelpens arbeid rettet mot funksjonshemmede, er lite synlig på organisasjonens nettsider.

Han ser litt overrasket ut, og spør:

- Vil du at vi skal skille ut funksjonshemmede?
- Ikke mer enn dere gjør med kvinner og andre minoritetsgrupper, svarer vi og forklarer at funksjonshemmede over hele verden kjemper for en plass blant de andre diskriminerte gruppene, med vårt behov for vern, bevisstgjøring og likestilling.

Svaret er konsist:

- Du har rett!

Egeland følger opp med å love at funksjonshemmede skal bli mer synlige på Flyktninghjelpens nettsider.

Magasinet Selvsagt uttrykker dessuten vår bekymring for at hjelpeorganisasjonene begår den samme feilen ute som ble gjort i vestlige land, og som vi nå betaler prisen for. Fordi man ikke inkluderte funksjonshemmede fra starten av, men satset på særtiltak som spesialskoler, har vi

nå store grupper funksjonshemmede som står utenfor arbeidsliv og samfunnsliv.

- Flyktninghjelpen forsøker å jobbe på en måte som integrerer alle. Vi baserer arbeidet vårt på minimumsstandarder som vi har vært med på å utvikle. Disse standardene er konkrete på hvordan hensynet til funksjonshemmede skal ivaretas. Samtidig må vi prioritere. I en sultkatastrofe som for eksempel i Sør-Sudan nå, når alt handler om overlevelse, får tilgjengelighet for funksjonshemmede mindre fokus. Det er vårt dilemma: Hvordan skal vi fordele? Hvem og hva skal vi prioritere?

BPA i felt

Avslutningsvis forteller vi Egeland om konseptet Borgerstyrt personlig assistanse. Etter noen sekunder glimter det i stålgrått bak brilleglassene:

For Jan Egeland er spørsmålet hvilke flyktninger Flyktningshjelpen skal prioritere et tilbakevennende dilemma. Her fra Nord-Irak.

” Når alt handler om overlevelse, får tilgjengelighet for funksjonshemmede mindre fokus.

- Dette er jo genialt! Et system med personlig assistanse i for eksempel Libanon ville kostet minimalt! Det ville skapt sysselsetting, den funksjonshemmede og hjelperen ville snakke samme språk, ha samme kultur, tenker Egeland høyt og begeistret før han fortsetter:

- Men de som trenger assistanse i hele eller store deler av døgnet, er selvsagt de som er vanskeligst å hjelpe, enten det er i Libanon eller andre steder. De blir passivisert, og det er de som først og fremst må få komme til Norge, slår Egeland fast.

Det er noe både Flyktningshjelpen og Magasinet Selvsagt vil jobbe for! *

FAKTA Flyktningshjelpen

Flyktningshjelpen er en uavhengig, humanitær organisasjon som gir hjelp og beskyttelse til mennesker på flukt.

Flyktningshjelpen ga i 2013 nødhjelp og beskyttelse til over 4,5 millioner mennesker i 25 land. Disse tallene er de høyeste i Flyktningshjelpens historie.

Virksomheten er konsentrert om fem kjerneaktiviteter:

Utdanning

Matvaresikkerhet og -distribusjon

Vann- og sanitærforhold

Informasjon, rådgiving og juridisk assistanse

Bygging av hjem og skoler

Utvelgelsen

Avslaget til 123 syke og funksjonshemmede syriske flyktninger var brudd på UDIs egen praksis.

Tekst: Ingvild Hancke Øgstad **Foto:** Frederic Courbet/Panos Pictures/Felix Features

Norges bestilling til FN er per i dag et tverrsnitt av befolkningen fra leirene, men med en skjevfordeling mot kvinner og barnefamilier, som skal prioriteres, slår Steven Omdal i Utlendingsdirektoratet (UDI) fast.

Funksjonshemmede og kronisk syke er sårbare for livet i en flyktningleir. 30 prosent av de syriske flyktningene trenger særlige tiltak for å få dekket sine behov, og mange har store problemer med å gjennomføre dagligdagse gjøremål i leirene, viser en rapport fra Handicap International.

Av de syriske flyktningene som får komme til Norge, har under ti prosent nedsatt funksjonsevne og kronisk sykdom. I et tverrsnitt av befolkningen burde altså denne gruppen vært større.

Flyktning som bestilt

Norge ber altså ikke FN gi oss ansvar for de flyktningene som trenger det mest. Men det var nettopp det som skjedde i sommer, da vi fikk «altfor mange» av den mest sårbare gruppen, forteller Øyvind Lervik fra UDI på frokostseminar om uttaket av syriske flyktninger. Han var selv med på å intervju flyktninger fra Syria som kanskje skulle få komme til Norge.

- I denne aktuelle Syria-saken er det volum og samtidighet som gjorde at vi måtte si nei til flere

funksjonshemmede og syke. Dette er vanligvis ikke noe problem, for vi pleier ikke å få henvist så mange fra FN. Vi tror det henger sammen med at denne gangen var det humanitære organisasjoner som valgte ut flyktningene vi skulle intervju, og de har selvfølgelig et sterkere fokus på å hjelpe de mest sårbare, forklarer han.

Frivillig for kommunene

Da 123 syriske flyktninger med CP, diabetes, autisme eller MS fikk «nei» i sommer, ble det gjort en vurdering ut fra det UDI og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) vet fra før om kommunenes kapasitet.

- Bosetning er basert på frivillighet fra kommunenes side. Det gjør at mange små kommuner vegrer seg for å ta imot flyktninger som de ser for seg kan bli ressurskrevende. Statens ekstrasbevilgning i slike saker varer bare i fem år, og kommunene er redde for å dra på seg livslange kostnader, sier Halwan Ibrahim i IMDI.

IMDI sender hvert år ut en oppfordring til kommunene, med hvor mange flyktninger de ønsker at hver kommune skal bosette. De færreste tar imot så mange som de blir bedt om. Kun to tredjedeler av de som venter på bosetning får tildelt en kommune. Dette stadige presset gjør også at mange vegrer seg for å ta i mot mennesker med «spesielle behov», ifølge IMDI. 📩

Dette er saken

Sommeren 2014 avslørte Aftenposten at Norge sa nei til 24 prosent av de syriske flyktningene FN foreslo, fordi én eller flere personer i familien hadde nedsatt funksjonsevne eller kronisk sykdom. «Manglende kapasitet hos kommunene», var myndighetenes begrunnelse.

Somaliske Arley Usman Mohammed bor i flyktningeleir i Etiopia. Når UDI gjeninnfører kriteriet «integreringspotensial» blir nåløyet mindre for flyktninger som Arley.

Å velge bort tildelte flyktninger på grunn av visse kjennetegn, er uverdigg og i strid med FN-konvensjonen for funksjonshemmede.

Sunniva Ørstavik, likestillings- og diskrimineringsombud

«Integreringspotensial»

Når UDI velger ut flyktninger, har de politisk bestemte kriterier de forholder seg til. Det første er om flyktningen faktisk trenger beskyttelse og ikke kan reise tilbake til hjemlandet. Det gjelder så godt som alle. I tillegg var det frem til 2008 et krav om integreringspotensial. Det vil si at de som ble valgt ut, er de man anser har best sjanser for å passe inn og klare seg selv i Norge. Høyt utdannende, friske flyktninger med arbeidserfaring, og som gjerne snakker flere språk, fikk komme først i køen. Dette kriteriet blir gjeninnført fra 1. januar 2015.

- Å ha integreringspotensial som et fast og prioritert kriterium er ikke bra, av flere grunner. En slik utvelgelse er ikke bare usolidarisk - den kan også være misvisende. Et kort møte mellom norske intervjuere og flyktninger eller bare en gjennomgang av søkerens dokumenter, gir ikke alltid riktig bilde av integreringsmuligheter, sier Paula Tolonen i Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS)

- Å velge bort tildelte flyktninger på grunn av visse kjennetegn, er uverdigg og i strid med FN-konvensjonen for funksjonshemmede. Denne konvensjonen har Norge forpliktet seg til. Med vår særposisjon bør vi stille høyere krav til oss selv, og ikke til flyktningene vi skal ta imot, sier likestillings- og diskrimineringsombud Sunniva Ørstavik.

Hun mener vi ikke kan finne oss i at folk med funksjonsnedsettelse blir rangert som annenrangs borgere, enten de er flyktninger eller ikke.

- Ved å avvise folk med funksjonsnedsettelse, stempler man mennesker som en belastning, understreker hun. *

Foto: Jon-Are Berg-Jacobsen

Likestillings- og diskrimineringsombud Sunniva Ørstavik.

FAKTA Flyktninger i verden i dag

50 000 000

Over femti millioner mennesker er på flukt i verden.

Norge henter ut rundt 1200 mennesker fra flyktningleirer hvert år, i tett samarbeid med FN. I 2014 ble det bevilget en tilleggskvote på 500 fra Syria på grunn av situasjonen der.

Krigen i Syria har drevet flest mennesker på flukt siden folkemordet i Rwanda på 90-tallet.

Foto: Ilya C. Hendel

Ministeren svarer

Det er Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne som har politiske ansvaret for integrering av flyktninger

- Gjør kriteriet om integreringspotensial at Norge velger ut de antatt ressurssterke på bekostning av de mer sårbare, Solveig Horne?

- Det er ikke slik at Norge fokuserer på å bosette de som har høyest utdanning. Norge tar imot et bredt spekter av overføringsflyktninger med ulik bakgrunn og utdanning. Vi tar imot mange sårbare grupper, eksempelvis en stor andel kvinner som er enslige forsørgere, og som er i en spesielt vanskelig situasjon i det landet de oppholder seg i, sier Horne.

Justis- og beredskapsdepartementet uttrykker i en kommentar at det ikke er noen problemer forbundet med en slik praksis: «Det å ta imot overføringsflyktninger som vi mener lettere lar seg integrere i det norske samfunnet, mener vi er til gagn for både flyktningene selv og for Norge. Også for flyktningene vil det være bra om de klarer å tilpasse seg det norske samfunnet og bli selvhjulpne», skriver de.

Men funksjonshemmede og kronisk syke flyktninger kan vi altså ikke ha for mange av, ifølge myndighetene.

Små steg i riktig retning

Politisk vilje til å inkludere i kombinasjon med norsk bistand gjør at flere funksjonshemmede barn i Afghanistan får gå på skole.

Tekst og foto: Ola Sæther

Jeg har det fint her på skolen, sier Hamidullah. Tolvåringen ser vekselvis ned i bordplata og opp på faren Ramazan (38). Mumlende forteller han at han likevel blir ertet av de andre barna på skolen, og av lillebroren hjemme i landsbyen Gonbadhutque i Ghazni-provinsen.

Hamidullah skjelver på hendene. Han har problemer med å gripe blyanten og å holde den fast. Han mister den, prøver igjen og denne gangen får han det til.

- Vi merket ikke at det var noe spesielt med Hamidullah før han lærte å gå, forteller faren hans Ramazan.

- Etter hvert skjønte vi at hendene hans ikke ville lystre ham. Han vil så gjerne men får det ikke alltid til.

Ingen spesialopplæring

Magasinet Selvsagt treffer Hamidullah og faren hans på Bibi Zahara- og Ustad Sharifi-skolen i byen Angori, en halvtimes gåtur fra landsbyen deres. De kommer sammen med Murtasa (14) og Muhamad Javid (13), og en flokk mannlige lærere. Vi sitter i et lite rom og stemningen er litt trykket. Når lærerne forlater rommet blir guttene mer snakkesalige. De forteller at noen av de andre elevene ertet dem fordi de er litt annerledes, men at de stort sett har det fint. Guttene følger det samme undervisningsopplegget som de andre, og får ingen spesialopplæring. Alle tre kan lese og skrive. Hamidul-

lah forteller at dari, som er et av hovedspråkene i Afghanistan og som brukes av halve befolkningen, er favorittfaget hans på skolen. Muhamad og Murtasa liker bedre matte og engelsk.

Som de aller fleste andre afghanske barn som bor på landsbygda, må også disse guttene jobbe ved siden av skolen.

- Pappa jobber som sjåfør, og jeg hjelper ham med å vaske bilen når han kommer hjem, sier Hamidullah.

Han liker også å sparke fotball, og det store forbildet er, som for gutter over hele verden, Lionel Messi. Faren holder godt rundt sønnen.

- Han er en smart gutt. Selv om han blir ertet klarer han seg bra på skolen.

Jeg er stolt over at han har lært seg å lese og skrive, sier Ramazan.

- Hva kan han gjøre når han blir voksen?

- For å være helt ærlig, vi vet ikke. Hvis han ikke blir bedre, blir det vanskelig å få en jobb. Vi har ikke råd til å reise til spesialist i Kabul, sier pappa Ramazan uten å se på sønnen.

Lik rett til utdanning

Bibi Zahra jenteskole og Ustad Sharifi gutteskole ligger fint til i utkanten av landsbyen. De 1135 jentene og 1115 guttene som går på skolene som ligger vegg i vegg, har tilgang til gode utearealer hvor de kan leke og spille fotball og volleyball. Afghanistankomiteen i Norge har bidratt til at deler av skolene nå er nyoppusset. I denne prosessen har det kommet på plass

FAKTA Inkluderer funksjonshemmede

→ Det afghanske parlamentet har ratifisert FNs konvensjon for funksjonshemmedes rettigheter. Det afghanske utdanningsdepartementet erkjenner derfor at alle barn har lik rett til utdanning uavhengig av kjønn, etnisk tilhørighet, funksjonsevne, helse eller økonomisk situasjon.

200

Afghanistankomiteen har bidratt til at Bibi Zahra jenteskole, Ustad Sharifi gutteskole og 200 andre afghanske skoler skal kunne satse på inkluderende utdanning. Ni av disse skolene bruker enten tegnspråk eller svartskrift og punktskrift som undervisningsspråk. I tillegg til å bidra til oppføring og oppussing av tilgjengelige skolebygg, har organisasjonen gitt enkelte lærere opplæring i hvordan få til «inkluderende barnevennlig utdanning».

Muhamad Javid, Murtasa og Hamidullah får den samme undervisningen som de andre elevene på Ustad Sharif gutteskole.

Landdirektør Terje M. Watterdal (i midten) ønsker å videreføre Afghanistankomiteens samarbeid med Afghanske lærere om inkluderende utdanning når ISAF-troppene drar 31. desember.

TEMA

Solidaritet

Rahilla tror utdanning vil gi henne mulighet til å delta i arbeidslivet. Venninnen Tamany til venstre.

Opplæringstilbudet til funksjonshemmede barn varierer veldig.

Terje M. Watterdal, Afghanistankomiteens landdirektør i Afghanistan

↳ toaletter som er tilrettelagt for rullestolbrukere. Lærerne forteller at barna med nedsatt funksjonsevne går sammen med de andre barna. Dette er i tråd med afghansk utdanningspolitikk (se faktaboks).

Varierende tilbud

I praksis nyter imidlertid ikke alle afghanske barn godt av myndighetenes ønske om å inkludere. Afghanistan har vært herjet av krig de siste tiårene. I mange områder er sikkerhetssituasjonen fremdeles svært vanskelig. I disse områdene får mange barn ikke gå på skole. Hardest rammet er jenter og funksjonshemmede barn.

- Opplæringstilbudet til funksjonshemmede barn varierer veldig, sier Terje M. Watterdal, Afghanistankomiteens landdirektør i Afghanistan.

- Det er vanskelig å skaffe gode og aktuelle tall. Omlag tre til fire prosent av afghanske barn i skolealder har en funksjonsnedsettelse. De færreste av dem har et skoletilbud. Nesten ingen utviklingshemmede barn eller barn med cerebral parese går på skole. For døve og blinde barn er situasjonen noe bedre. Vi regner med at 25 prosent av disse barna har et skoletilbud.

- Hvordan vil hverdagen på Bibi Zahra jenteskole og Ustad Sharifi gutteskole bli til neste år når ISAF-styrkene og enkelte humanitære organisasjoner trekker seg ut av Afghanistan?

- Vi blir, og fortsetter det langsiktige

arbeidet vårt i landet. Jeg tror ikke situasjonen for funksjonshemmede barn blir verre. Vi skal begynne med prosjektbasert læring på skolene. Dette vil gi lærerne større mulighet til å differensiere undervisningen etter interesse, behov og barnas funksjonsevne.

Framtidstro

På vei ut av skolen kommer to blyge jenter forsiktig fram og lurar på om de kan fortelle oss hvordan de har det.

- Jeg heter Tamany og går i syvende klasse, sier den ene med lav, hes stemme. Hun har astma.

- Det er verst når jeg går eller løper, men jeg kjenner det hele tiden. Jeg har hørt at det finnes medisin som hjelper for astma, men det har ikke familien min råd til.

Venninnen hennes, Rahilla, går i åttende klasse. Hun drar det ene benet etter seg når hun går.

- Det er vondt når jeg går til og fra skolen. Det tar en halvtime hver vei. Jeg er født slik, men det blir bare verre. Jeg frykter at jeg må begynne å gå med stokker, sier Rahilla, som sier at hun trives veldig godt på skolen.

- Jeg liker å lære nye ting og har veldig lyst til å studere etter grunnskolen. Favorittfaget mitt er matte og det største ønsket mitt er å bli lege. Kanskje jeg en gang kan hjelpe barn som har det slik som meg? *

FAKTA

Soldatene drar, norsk bistand fortsetter

31.12.14

31. desember 2014 trekker International Security Assistance Force (ISAF) seg ut av Afghanistan. Siden styrken gikk inn i 2001 har soldater fra 48 land deltatt. Det er delte meninger om hvorvidt ISAF har lyktes i å bekjempe terror, og gi afghanerne den sikkerheten de trenger til å utvikle et demokrati.

→ ISAF blir erstattet med Operation Resolute Support som skal bistå de afghanske sikkerhetsstyrkene med rådgivning og opplæring.

→ Kirkens Nødhjelp, Care, Flyktninghjelpen, Redd Barna og Afghanistankomiteen i Norge jobber i Afghanistan i dag. De vil fortsette arbeidet sitt i 2015.

Solidaritet i praksis

Pensjonsrettigheter, skolegang, tilgang til utdanning, en godt fungerende organisasjon og representanter i den grunnlovgivende forsamling er noen av resultatene internasjonalt organisasjonssamarbeid kan føre til.

Tekst: Ingvild Hancke Øgstad **Foto:** Hanne Witsø

Bistandsprosjekter rettet mot funksjonshemmede handler vanligvis om hjelpemidler. Samarbeidet mellom Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og søsterorganisasjonen National Federation of The Disabled-Nepal (NFDN) har som mål å skape virkelige endringer i samfunnet.

- Noe av det viktigste vi har jobbet med de siste fem årene er å få funksjonshemmede og våre saker inn i den grunnlovgivende forsamlingen. Etter sterk lobbying fra oss og andre partnere, ble det valgt inn to funksjonshemmede som representanter i parlamentet. Det var et stort fremskritt for vår sak, sier Renu Lohani, FFOs representant i Nepal.

Funksjonshemmedes saker ble tatt med i et utkast til ny grunnlov. Myndighetene har også vedtatt en handlingsplan for funksjonshemmede. Dessverre har den politiske situasjonen i Nepal de siste årene vært så ustabil at grunnlovsarbeidet har blitt satt på vent.

- NFDN har gjort en kjempejobb med å få funksjonshemmet-perspektivet inn i grunnlovsarbeidet. De har en rettighetsbasert tilnærming, holder fanen høyt og jobber med opplysningsarbeid og politisk påvirkning, sier partner i Norge, Hanne Witsø, bistandsfaglig rådgiver i FFO.

At en far tok med sin utviklingshemmede datter til NFDNs opplysningsmøte i byen Nuwakot ved Kathmandu mener Hanne Witsø er et tegn på at holdningene i Nepal har endret seg.

”

NFDN har gjort en kjempejobb med å få funksjonshemmetperspektivet inn i grunnlovsarbeidet.

Foto: Oda Hveem

Hanne Witsø (over) og Renu Lohani (under) jobber for FFO i henholdsvis Norge og Nepal.

Nepal er et av verdens fattigste land. Funksjonshemmede har tradisjonelt blitt sett på som en økonomisk byrde, blitt gjemt vekk og i mange tilfeller blitt sett på som en straff fra gudene eller en straff for noe du gjorde i ditt tidligere liv. De siste årene har situasjonen i Nepal blitt bedre, blant annet takket være internasjonale impulser.

Sakte, men sikkert

– Kunnskapen i samfunnet har økt, vi er mer synlige og har fått bedre selvfølelse. Funksjonshemmede har fått en sterkere stemme på mange nivåer i Nepal. Vi har stilt krav til myndighetene om at de må ta konsekvensen av at vi har fått flere rettigheter. Myndighetene har bedret sin politikk noe, men det går fremover med små skritt og vi har fremdeles en lang vei og gå, forklarer Lohani.

Sammen med FFO og andre nasjonale og internasjonale organisasjoner har NFDN jobbet med å øke bevisstheten og endre det gamle tanke settet rundt funksjonshemmede. NFDN og partnerorganisasjonene kan vise til konkrete resultater. Funksjonshemmede i Nepal har fått bedre tilgang på skole og helsetjenester, mulighet til å påvirke lokale budsjettprosesser, nye stipendordninger og ikke minst har flere fått

identitetskort som sikrer dem statlig pensjon.

– Vi har bidratt til at NFDN har fått en sterk lokal og regional forankring. Det har gjort at de har fått en sterkere posisjon i lokalsamfunnene. En av de viktigste tingene de har gjort, er å få ut informasjon om at veldig mange funksjonshemmede har rett på høyere pensjon hvis de skaffer seg ID-kort. Det er klart at det er viktig i et så fattig land. Det gjør også noe med omgivelsesens syn på deg som en eventuell belastning at du har egen inntekt, sier Hanne Witsø.

Konvensjonen forplikter

Både Nepal og Norge har ratifisert FNs konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Myndighetene i de to landene har dermed forpliktet seg til å støtte internasjonalt samarbeid mellom funksjonshemmedes organisasjoner. Slik samarbeid kan for eksempel være å utveksle informasjon, erfaringer, opplæringsprogrammer og anbefalt praksis.

– Alt vi gjør handler om å sette folk i stand til å bidra i samfunnet, sier kommunikasjonssjef Anne Nyeggen i Atlas-alliansen, funksjonshemmedes organisasjoners bistandsorganisasjon, som er økonomisk bidragsyter til samarbeidet mellom FFO og NFDN. *

Renu Lohani

”

Kunnskapen i samfunnet har økt, vi er mer synlige og har fått bedre selvfølelse.

Av Terje Marøy, Stigmavakta
Illustrasjon: Svein Reising

15 års uforstandig bistand

– Nei, me driv ikkje prosjekt for «dei funksjonshindra».

Framleis rår uforstand i bistandsorganisasjonane, 15 år etter at Utanriksdepartementet påla dei å drive inkluderande utviklingshjelp. Manglande utvikling for funksjonshindra i utviklingsland, skuldast ikkje mangel på spesialprosjekt, men at dei er stengt ute frå vanlege prosjekt.

Nokre fordomar tykkjast meir seiglivane enn andre. At funksjonshindra menneske har spesielle behov, som krev spesielle tilbod, er ein slik. Funksjonshindra i Independent Living-rørsla i USA tenkte nytt. Behova er dei same. Løysingane skal vera universelle.

Regelverket

Dei kjempa fram Americans with Disabilities Act i 1991. Den kravde at all verksemd som hadde offentleg støtte, skulle vera universelt utforma. Dette bind Verdsbanken og andre som

får amerikansk støtte. Judy Heuman, ei av rørslas fremste aktivistar, reformerte banken. Med loven i hand kunne ho krevje funksjonshindra inkludert i alle prosjekt.

Gjennom Stortingsmelding 8, 1998–99 og Utanriksdepartementets retningslinjer frå 10. november 1999, blei dei same prinsippa styrande for norsk bistand. Norad seier 13. mars 2002: «Norad skal inkludere hensynet til de funksjonshemmede i **alt** sitt arbeid. **Alle** prosjekter og programmer skal være knyttet opp mot arbeidet for å bedre de funksjonshemmedes muligheter og rettigheter» (mine uthevingar).

Likevel er fleire av dei større organisasjonane uvitande. Difor vil eg skjerpe budskapet: Om dei ikkje opnar for funksjonshindra i prosjekta sine, bryt dei vilkåra for statsstøtte. Norads eigne rapportar stadfestar den stusslege stoda.

Regelbrot

I 2004–05 byggje ein norsk organisasjon 19 skular for Verdsbanken i Sierra Leone. Eg gjorde prosjektleiar merk-sam på at dei ikkje var tilgjengelige, og dei retta feila. Likevel var regelverket ukjent for organisasjonens tilsette i nabolandet Liberia fem år seinare. Sidan har leiinga nekta å svare på spørsmål om funksjonshindra i prosjekta sine.

Løysinga

Difor: Universelt utforma prosjekt kan sikrast ved at Norad krev svar om tilrettelegging i søknadsskjemmet sitt. Det tvingar organisasjonane til å tenkje gjennom spørsmålet, sikre seg kompetanse, og gjennomføre justerte planar. Ingen donor vil ha noko å innvende mot at deira prosjekt skal vera inkluderande i staden for diskriminerande.

Norad svarer

Norsk bistand skal bidra til å sikre rettigheter og likeverdige liv for mennesker med funksjonsnedsettning. Satsingen har ikke alltid vært god nok.

Vi mener likevel at det er klar framgang. Det er en økende bevissthet om funksjonshemmedes rettigheter både i Norad og blant tilskuddsmottakerne våre. Vi stiller nå tydeligere krav til de frivillige organisasjonene.

Får ikke støtte

De som søker om bistandsmidler må forklare i hvilken grad prosjektet inkluderer funksjonshemmede, og hvordan prosjektet kan ha en positiv effekt. Organisasjoner som eksplisitt ekskluderer funksjonshemmede eller andre sårbare grupper i sine prosjekter, får ikke støtte. De som ikke oppfyller våre krav, får melding om å følge opp. I noen tilfeller har mangelfull oppfølging ført til redusert bevilgning.

Men formuleringer i et søknadsskjema er ikke nok. Vi mener det er vel så viktig at organisasjoner deler praksis og erfaringer om hva som virker og ikke. Vi støtter derfor opp om samarbeid mellom funksjonshemmedes organisasjoner og organisasjoner som har for eksempel utdanning som et hovedmål. Slike samarbeid kan vise til gode resultater.

Av Gunvor Wittersø Skancke, underdirektør.

Av John Jeanette Solstad Remø, leder i Menneskerettighetsalliansen.

Illustrasjon: Svein Reising

Diskriminerte, foren eder!

Om vi skal vinne kampen mot usaklig forskjellsbehandling, må homofile, transpersoner, funksjonshemmede og andre minoriteter forene kreftene. Det er nemlig de samme stengslene som gir oss den samme negative opplevelsen av å bli utestengt.

Så langt har det ikke vært graden av oppmerksomhet hos politikere, media eller blant folk flest som indikerer hvem som har hatt, eller har størst behov for diskrimineringsvern.

Minoritetene som har ropt høyest, hatt de beste politiske medspillerne og oppnådd størst oppmerksomhet i media, har «gått av med seieren» i den forstand at andre undertrykte og diskriminerte grupper ikke blir «sett».

Alle må med

Dette blir også gjenspeilet i dagens norske lovgivning, hvor de samme diskriminerende handlingene er straffbare, bare ulovlige, eller rett og slett lovlige, avhengig av hvem som

blir rammet. Nå er tiden kommet for å slutte bare å kjempe sin egen kamp.

Snart legger nemlig regjeringen fram forslag til en universell diskrimineringslov. Organisasjonene som representerer ulike diskriminerte grupper har dermed en unik mulighet til å vise solidaritet med hverandre. Hensikten med den nye loven må være at den skal sikre **alle** et fullgodt diskrimineringsvern. Alle må med

Solidaritet i praksis

Solidaritet betyr samhold. Organisasjonene kan velge kun å fokusere på egen situasjon når de skal uttale seg om den nye felles diskrimineringsloven, eller så kan de velge å løfte blikket, og handle solidarisk.

Mange tenker: «Vi har nok med vår

egen kamp.» Hvorfor skal for eksempel jeg, som er transperson og som 1. januar 2014 fikk godt vern i loven som forbyr diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, bry meg med livssituasjonen til mennesker med nedsett funksjonsevne?

Svaret er innlysende: Ulike organisasjoner som engasjerer seg i kampen mot diskriminering, har formålsparagrafer som i stor grad ligner på hverandre. Vi vet også at mange mennesker opplever å bli diskriminert på flere grunnlag. Solidaritet og samhandling organisasjonene i mellom blir avgjørende, og kan bli vinn-vinn for oss alle.

Martin Luther King Jr. sa det tydelig: Ingen er frie før alle er frie!

Drømmelaget

=====

Arven etter den blodige borgerkrigen i Sierra Leone er fortsatt synlig i landet. Mange unge menn ble utsatt for amputasjoner, for å skape frykt og gjøre dem ubrukelige som soldater. 350 av dem har dannet The Single Leg Amputee Sports Association.

Tekst: Ingunn Solli **Foto:** Pep Bonet/Noor/Felix Features

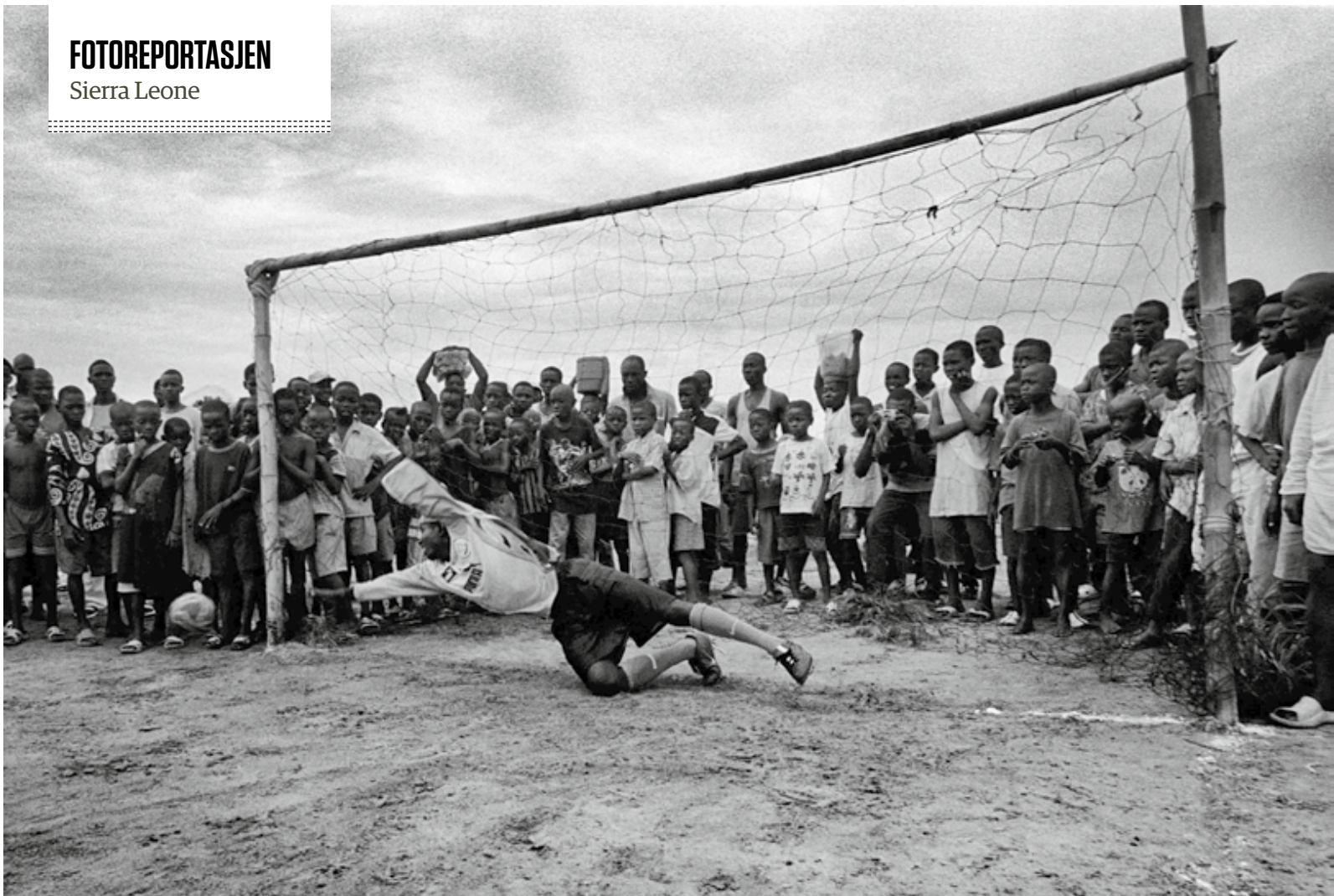
=====

FOTOREPORTASJEN

Sierra Leone

Mer enn 20 prosent av verdens amputerte bor i Sierra Leone. Gjennom sportsforeningen the Single Leg Amputee Sports Association (SLASA) får de tilgang til jevnlig trening og fysioterapi, i tillegg til traumebehandling. SLASA jobber også aktivt for funksjonshemmedes rettigheter og mot fordommer.

350

SLASA har mer enn 350 medlemmer

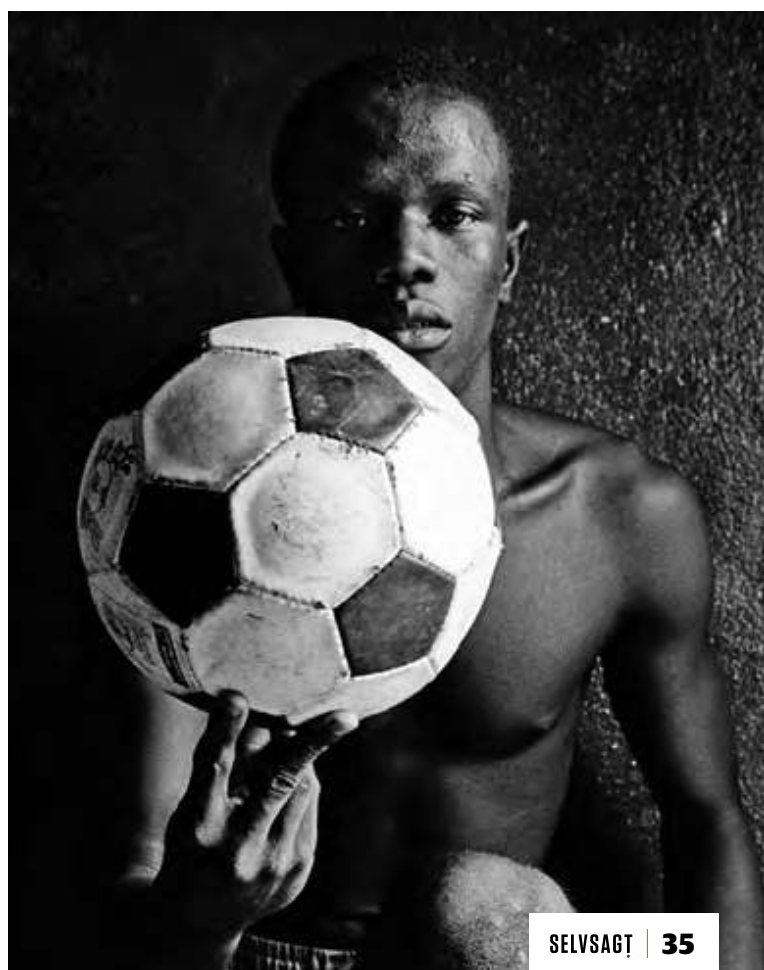

”

Mer enn 20 prosent av verdens amputerte bor i Sierra Leone.

SLASA har mer enn 350 medlemmer, og fotball er hovedaktiviteten. Foreningen har hele seks fotballag spredt over hele landet, og det såkalte Murray's Dream Team har blitt kjent for sine fantastiske fotballferdigheter. Navnet fikk de etter leiren for krigsskadede som ligger i Murray Town i Freetown. I tillegg til fotball driver utøverne med rullestolrace, kappløp, turn og dans.

PORTRETET

Ann-Marit Sæbønes

Kunsten å ile langsomt

Påstanden «det kan du ikke gjøre»
har ansporet Ann-Marit Sæbønes til
mang en fjelltur, og iherdig innsats for
funksjonshemmedes rettigheter.

Tekst: Egil G. Skogseth **Foto:** Ellen Johanne Jarli

Vi var fire jenter som hadde bestilt en femdagers fottur til toppen av Kili-manjaro. Men da vi møtte turarrangøren før avmarsj så sier hun at vi ikke kan gå opp den dagen, fordi Tanzanias forsvarsminister skal gå og vil legge beslag på første hytte. Så da foreslår jeg at vi kan gå til andre hytte samme dag, og dermed gjennomføre turen på fire dager. Da ser hun på meg og sier: «You look extremely fit. Can you guarantee that the others are as fit as you? Så sier jeg bare: «Yes, that I can guarantee. No, problem.» Også gikk vi.

Ut i solen

Den pensjonerte politiker, aktivisten og byråkraten Ann-Marit Sæbønes sitter i stuen på Nordstrand og smiler bredt. Det er ikke så rart. For etter alle de sosiale motbakkene i oppveksten på 40- og 50-tallet, var tilbakemeldingen søt musikk i den unge tindestigerens ører. De første kampene tok foreldrene da de valgte å ta med seg datteren med de manglende fingrene og det manglende beinet ut i samfunnet. Spesielt mor, Ruth Karny Sæbønes, var opptatt av å vise at annerledesheten ikke var noe å skamme seg over.

- Det var få som trodde at jeg hadde noen særlig framtid. Og det var veldig få som trodde jeg ville kunne gjøre det jeg ville, fysisk sett. Så allerede da jeg var liten hengte mamma meg opp etter armene i dørkarmen, slik at jeg skulle bli sterk i fingrene. De lot meg gjøre det jeg ville.

Takket være moren og en idealistisk ortopeditekniker, fikk Ann-Marit beinprotese som ettåring, elleve år før ortopedene på Sofies Minde mente tiden var moden. Sine første skritt tok hun da hun var 16 måneder, og da hun ble fem år, ville hun gå på ski. Men da ble selv moren skeptisk.

- Da gikk jeg ut og tok sånne vedskier som man brukte til gjerder. Så bandt jeg dem på beina og stavret meg bortover, og sa: «Mamma, kom og se. Jeg kan gå på ski.»

Ann-Marit Sæbønes

Født 1945 i Porsgrunn.

Tidligere politiker (Ap), blant annet ordfører i Oslo 1993-1995.

Utdannet fysioterapeut, og sosiolog.

Gift med spesialrådgiver Tore Eriksen (66), har en voksen fostersønn.

Ikke noe å snakke om

Etter det har hun ikke godtatt noen forsøk på å begrense sin aksjonsradius. Selv mener Sæbønes alle forsøkene har gjort henne sta. Venner beskriver henne som direkte i formen. Det kan komme av at hun alminneliggjorde sin funksjonsnedsettelse gjennom å gå løs på enhver utfordring i oppveksten. Som 14-åring fant hun en viktig alliert i turnhallen i Skien.

- Første gang vi skulle ha en øvelse, så tok jeg av beinet mitt og fortsatte som om ingen ting var skjedd. Turnlærerinnen var helt fantastisk, for hun lot også som ingenting. Inger Forfang Sandvik har gjort veldig mye for meg.

Politisk oppvåkning

Diskrimineringen Ann-Marit Sæbønes opplevde i unge år, som da hun ble utestengt fra et turnstevne i Porsgrunn fordi publikum måtte få slippe å se en funksjonshemmet, tente nok en gnist. Farens fagforeningsarbeid og mors virke som lokalpolitiker, bidro også til hennes politiske oppvåkning. Som femtenåring ble Ann-Marit aktiv i AUF i Ørsta. Det ble starten på et langt virke som politiker og organisasjonsmenneske. Men Ann-Marit Sæbønes' store sak kom først til henne da hun var 24 år, som fredskorpsarbeider, i et treningsrom i Kenya.

- Som fersk fysioterapeut dro jeg dit for å behandle funksjonshemmede barn. I Kenya var de en pariakaste. Mange var redd dem, og mente de var tegn fra Gud. Holdninger til funksjonshemmede i Kenya var, slik de delvis fremdeles er i mange utviklingsland, forbundet med veldig mye overtro. Og veldig liten tro på at de kan bidra i samfunnet. Det gjorde at jeg har fått et livslangt engasjement for funksjonshemmedes situasjon i utviklingsland.

«En stille revolusjon»

Siden den gang har Ann-Marit Sæbønes flyttet steiner i kampen for funksjonshemmedes

Tålmodig aktivist: Ann-Marit Sæbønes har brukt flere år av sitt liv på å forklare politikere hvorfor de må prioritere funksjonshemmedes rettigheter.

Første gang vi skulle ha en øvelse, så tok jeg av beinet mitt og fortsatte som om ingen ting var skjedd.

☞ rettigheter internasjonalt, i en rekke ulike roller.

Som daglig leder for Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon fra 1981 til 1986, var hun med på å stifte Disabled People International. På 90-tallet var hun leder for Statens råd for funksjonshemmede. Sæbønes jobbet møysommelig sammen med andre funksjonshemmede fra hele verden. I FN-byggenes korridorer og saler drev hun voksenopplæring for mang en politiker. I 1993 kom FNs standardregler for like muligheter for mennesker med funksjonshemning. 13 år senere vedtok FN konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter. Langt unna medias blitzregn gjennomførte de det hun har omtalt som «en stille revolusjon».

– Plutselig så ligger konvensjonen der med sin nye, radikale måte å se funksjonshemmede på. Den betyr mye for funksjonshemmede i land som har det ti, tjue, tretti, førti ganger verre enn vi i Norge, sier hun entusiastisk.

Leiligheten hun har delt med mannen Tore i over 30 år, bærer tydelig preg av Sæbønes' internasjonale engasjementet. I bokhyllen står en afrikansk skulptur ved siden av Eiffeltårnet i hyllen over en gruppe kinesiske soldatfigurer.

– En av dine tidligere kollegaer har påpekt at målet om at menneskerettighetene skal gjelde

for funksjonshemmede i hele verden, ligger høyere enn Kilimanjaro. Har du noen gang blitt motløs?

– Nei, jeg har lært at ting tar tid. Og det er greit så lenge du er på vei mot et mål. Nå har vi konvensjonen som vi kan bruke til å ansvarliggjøre regjeringene i de 151 statene som har ratifisert den.

Inkluderende utviklingspolitikk

Fra 2010 og fram til hun ble pensjonist vinteren 2014, jobbet Ann-Marit Sæbønes dels som rådgiver for FNs spesialrapportør for funksjonshemmede og dels som spesialrådgiver i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. I disse rollene bidro hun til å sette funksjonshemmedes situasjon på agendaen både i norsk og internasjonal utviklingspolitikk.

– Det var viktig at det ble slått fast på FNs høynivåmøte i forbindelse med FNs generalforsamling i 2013, at funksjonshemmede skal bli synliggjort i de nye tusenårsmålene, og at man skal kunne måle innsatsen.

Nå mener hun funksjonshemmedes organisasjoner må bli vaktbikkjer som sikrer at FN-konvensjonen følges opp. At funksjonshemmede nå skal være inkludert i norske bistandsprosjekter, mener hun er svært viktig.

– Jeg var opptatt av å vise at funksjonsnedsettelse ikke nødvendigvis er en hindring, sier Ann-Marit Sæbønes.

– Det vil være mest effektivt om organisasjonene setter inn støtet på ett sted. Ettersom en tredjedel av dem som ikke går på skole i verden er funksjonshemmet, er utdanning alfa og omega.

Etter mange, lange arbeidsår føles det uvant for den ferske pensjonisten å ha så god tid. Det hjelper på abstinensene å kunne bistå Atlas-alliansen noen timer i uken. Alliansen jobber for bedre levekår for funksjonshemmede internasjonalt.

Men det er tydeligvis ikke nok.

- Ingen kioskvelter

Siden rettighetsrevolusjonen gikk stille for seg, så er Ann-Marit Sæbønes mest kjent for å ha vært Oslo første kvinnelige ordfører, fra 1992 til 1995. «Jeg likte ikke journalistene», sier hun om oppmerksomheten det vervet førte med seg. Før hun legger til at bladfykene kvitterte med at hun ikke var noen kioskvelter. Privatlivet hennes både var, og er, svært privat. At journalisterne også var opptatt av at hun var Oslos første funksjonshemmede ordfører, ga henne likevel mulighet til å framstå som rollemodell.

– Jeg var opptatt av å vise at funksjonsnedsettelse ikke nødvendigvis er en hindring. Det å delta i yrkeslivet selv om du har en funksjonsnedsettelse, det er faktisk mulig for mange flere

enn dem som gjør det. Det handler både om hvordan du selv ser på deg selv og om hvordan omgivelsene ser på deg.

Holdning over underholdning

Ansvaret ligger hos både individet og hos samfunnet, altså. Fra denne posisjonen skyter Sæbønes fra hoften både mot aktivister som bare er opptatt av samfunnsskapte hindringer, og mot media som unyansert heier fram funksjonshemmede som utviser ekstrem viljestyrke. Men så lenge det underliggende budskapet ikke er at alle funksjonshemmede kan gjøre som deltakerne i «Ingen grenser», så mener den gamle turneren og høydehopperen at det må være rom for at funksjonshemmede kan bli hyllet som idrettsstjerner. Under De paralympiske leker på Lillehammer i 1994 oppdaget hun at holdningene hun selv ble utsatt for på turnstevne i ungdommen, ikke helt hadde sluppet taket.

– Jeg hadde med meg noen fra bystyret i Oslo på konkurranse i utfor for utøvere med ett bein. Så sier en av kvinnene i gruppen vår: «Åh, stakkars». Jeg sa: «Hvordan kan du si stakkars? Dette er jo folk som virkelig får tatt ut sitt potensial. De har det bra.» Det kunne hun ikke svare på. Det sier også noe om holdninger. *

Høy terskel for hatkriminalitet

Renate Lilleaas Mathisen har blitt kalt pukkelrygg, haltepink, invalid og stubbfot. – Dette kan være hatkriminalitet, men vi har ingen dommer i Norge på slike saker, sier Ingjerd Hansen i politiet.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Ellen Johanne Jarli

Renate Lilleaas Mathisen (25) fra Tønsberg har opplevd mye sårende og krenkende. – Jeg har mange ganger følt meg motløs, sier 25-åringen. Hun bruker vekselvis krykker og rullestol.

– Jeg opplever det som svært sårende, krenkende og diskriminerende å bli tilsnakket på denne måten, sier hun.

Seniorrådgiver Ingjerd Hansen i Oslo-politiet mener terskelen ligger høyt for hva som har vært domfelt som hatefull ytring i Norge. Hun oppfordrer likevel funksjonshemmede til å kontakte politiet om de opplever noe som kan være hatkriminalitet.

– Men vi etterforsker bare straffbare handlinger, ikke ubehageligheter, sier hun.

Hvis man gjentatte ganger blir utsatt for sterk sjikane, eller om man føler utrygghet som følge av hatefulle ytringer, så kan dette være hatkriminalitet. Dersom man eksempelvis blir oppringt natt etter natt av noen som kommer med krenkelser for eksempel om din nedsatte funksjonsevne, og ytringene kan frembringe frykt og utrygghet – da kan det være hatkriminalitet.

– Vi vet også at folk er blitt nektet på utesteder. Det kan skyldes at personer med nedsatt funksjonsevne kan bli oppfattet som beruset. Slike

tilfeller kan også være hatkriminalitet, og vi oppfordrer folk til å anmelde dette, sier seniorrådgiver Ingjerd Hansen.

Skal verne alle

Hatkriminalitet har blitt registrert særskilt i politiets registre siden 2007. Først da loven ble revidert i 2013, ble funksjonshemmede omfattet av loven. Påtrykk og gjentatte uttalelser fra Stopp diskrimineringen var sterkt medvirkende til at nedsatt funksjonsevne til slutt ble omfattet av straffelovens paragraf 135 a.

– Endelig fikk vi gjennomslag for vårt krav om at funksjonshemmede skal ha samme strafferettslige vern som andre utsatte grupper, sier daglig leder Berit Vegheim i Stopp Diskrimineringen.

Hatkrimgruppe

Riksadvokat Tor- Aksel Busch påpekte i 2012 og 2013 at politiet må prioritere hatkriminalitet. Til tross for dette har bare sju av 27 politidistrikter gått på hatkrim-kurs i regi av Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH). Seniorrådgiver Ingvild Hoel i Politidirektoratet, sier at politidistriktene har blitt oppfordret til å gå LLH-kurset Rosa Kompetanse Justis. ➔

“

Jeg opplever det som
svært sårende, krenkende
og diskriminerende å bli
tilsnakket på denne måten.

Utfordringen for norsk politi er å lære politibetjentene å registrere anmeldelsene riktig.

Oslo politidistrikt ønsker å ta hatkriminalitet på alvor og har etablert en gruppe ved Manglerud politistasjon som skal ha spesialkompetanse på hatkriminalitet. Denne gruppen skal nå etterforske alle slike saker i Oslo. I tillegg skal alle ansatte i ordenstjeneste i Oslo-politiet på kurs.

Store mørketall

Da hatkrimgruppen ble etablert i Oslo tidligere i år, ble det funnet 55 hatkriminalitetsaker i politiets registre. Bare to av sakene omhandlet funksjonshemmede. Seniorrådgiver Ingjerd Hansen i Oslo politidistrikt sier det er store mørketall på området. I Sverige blir det hvert år anmeldt langt flere saker. I 2013 ble det registrert over 5000 hatkriminalitetsaker i Sverige. Men de høye tallene har sin forklaring.

– Utfordringen for norsk politi er å lære politibetjentene å registrere anmeldelsene riktig. I Sverige har de kodet sine registre slik at dataverktøy lettere fanger opp hatkriminalitet. Det svenske politiregisteret er kodet med en rekke skjellsord. Hvis en anmeldelse i Sverige inneholder ordene «nigger» eller «moske», så er dette lettere å spore for etterforskerne. Dette er en av årsakene til at Sverige har flere registrerte hatkriminalitetsaker enn Norge. Men lovverket er også noe ulikt, sier Ingjerd Hansen.

Må bli bedre

Hansen mener svenskene er mer oppmerksomme på og bedre kjent med hva som kan være hatkriminalitet enn det nordmenn er. Hun påpeker at svensk politi også har lenger erfaring med slike

saker. Mange av sakene i Sverige blir også henlagt som «intet straffbart forhold».

– Her i Norge må vi nesten be om litt tålmodighet. Hatkriminalitet er satt på dagsorden, og vi jobber kontinuerlig med hvordan vi kan forbedre vår forståelse av dette. Politiet må også bli bedre til å registrere de aktuelle sakene, sier seniorrådgiver Hansen.

Renate Lilleaas Mathisen forstår at saksbehandlingen kan ta tid.

– Likevel, mener jeg at politiet her bør sette inn flere ressurser og slå hardt ned på hatkriminalitet. Dersom slik atferd ikke blir slått hardt ned på, tror jeg ikke vi får oppleve noen bedring, sier hun.

Kontakt politiet

Seniorrådgiver Ingjerd Hansen i Oslo-politiet oppfordrer funksjonshemmede til å ta kontakt med politiet, særlig om du er i tvil om du er utsatt for hatkriminalitet.

– Vi kan veilede og gi råd. Hvis noen kommer med en sak som åpenbart er hatkrim, vil vedkommende bli oppfordret til å anmelde forholdet. Vi vil se på alle sakene, men det er ikke slik at enhver straffbar handling mot disse gruppene er hatkriminalitet. Dersom en homofil person har innbrudd i huset, vil ikke dette kodes som hatkriminalitet. Men dersom det er tydelig at den straffbare handlingen rammer deg på grunn av funksjonsevne, seksuell orientering eller etnisitet, så skal det kodes som hatkrim og prioriteres, sier Ingjerd Hansen. *

Politihuset Oslo

Seniorrådgiver Ingjerd Hansen erkjenner at politiet har vært for dårlige til å registrere anmeldelser som hatkriminalitet.

Lev livet.

U er for ungene som hylar av latter mens de utforsker klatreslottet i Frognerparken. **L** er for lukten av kaffe på t-banen i morgenerushet, og for lyset som treffer Ekebergåsen en klar ettermiddag i oktober. **O** er for operataket tidlig om morgenen – i god tid før turistene har rukket å finne veien over Dronning Eufemias gate. **B** er for den flunkende nye bydelen i Bjørvika, og **A** er for Akerselva som bukker seg lekent nedover fra Maridalsvannet mot Grünerløkka.

BPA står for muligheten til å definere sin egen hverdag. Til å ta styring og delta aktivt i samfunnet. Borgerstyrt personlig assistanse er verktøyet som bidrar til at funksjonshemmede med assistansebehov kan leve frie og selvstendige liv, og selv ta ansvaret for sin egen tilværelse.

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Det er gjennom full likestilling og mulighet for deltakelse på alle samfunnsområder at hverdagen får mening.

BPA står for muligheten til å leve livet. Helt og fullt.

Grenseløs kultur ...

... på lerret, på scenen, i bok og i byrommet.

Tekst: Egil G. Skogseth **Foto:** Dang Van Ty/Bono, 2014

Dang Van Ty var ett av de mange barna som ble skadet under Vietnamkrigen. I 1968 ordnet en organisasjon at den da 13 år gamle gutten skulle få bo i fredelige Norge i ett år. Men kort tid etter ankomst spredte krigen seg til hele Vietnam. Norske myndigheter anså det derfor som uansvarlig å sende Dang og de andre funksjonshemmede barna i hans gruppe tilbake. Dang Van Ty debuterte på Høstutstillingen i 1981, og har siden blitt en svært anerkjent kunstner, med utstillinger i både inn- og utland. I tillegg til å male og tegne underviser han i sitt atelier på Kampen i Oslo. Som artikkelen «Utvelgelsen» på side 16 viste har norske myndigheter nå en annen tilnærming til funksjonshemmede fra land i krig. Fotografiet av Dang Van Ty er tatt av Morten Krogvold, og ble første gang publisert i boken «Folk». *

Foto: Morten Krogvold

«Uten tittel», 2014. Dang Van Ty malte dette som en kommentar til de mange konfliktene i Midt-østen. Maleriet speiler kunstnerens reaksjon på det han mener er krigens meningsløshet.

«Like før», 2014. Dang Van Ty reagerte som så mange andre på halshuggingen av den amerikanske journalisten James Foley. Halshuggingen skal ha blitt utført av den islamistiske organisasjonen IS.

Foto: Scanpix

Hva er normalitet?

Vellykket teater om «de andres» opplevelse av funksjonsnedsettelse.

I monologen «72% Normal» møter vi tvillingsøsteren til funksjonshemmede Julia. Den småsjalu søsteren har en kjedelig, grønn sykkel. Julia, derimot, har en lilla og rosa rullestol med små lykketroll på baksiden. Med friske formuleringer og en stor porsjon humor utfordrer skuespiller Kristin Grue både seg selv og publikum. Med utgangspunkt i egne opplevelser kretser Grue rundt noen gode spørsmål i teaterstykket. Er noen av de to søstrene egentlig normale? Og hvordan kan hun fortelle søsteren at hun er sliten etter å ha danset, når søsteren ikke kan danse? Kan de i det hele tatt snakke om mye av det andre søstre snakker om? Er tema som sex tabu?

Varme og respekt

Stykket viser fram en sårbarhet hos funksjonshemmede selv, men også hos søsken av funksjonshemmede.

Grue lar varme og respekt skinne igjennom i hver setning. Dette er en levende og tvers gjennom ærlig monolog, der jeg som funksjonshemmet møtte meg sjøl litt i døra. Jeg ble nemlig konfrontert med «de andres» opplevelse av det utenforskapet jeg så ofte føler på selv. På Papirhuset satt jeg på første rad, så å si oppå scenen, og var den eneste blant publikum med synlig funksjonsnedsettelse. Det gjorde at opplevelsen ble ekstra sterk.

Teater Ibsen satte opp «72% Normal» på Papirhuset i Tønsberg i oktober 2014.

Av Mari Liljenstrøm

Humor på blodig alvor

Av og til er humor altfor alvorlig til å spøke med. Forfatteren Shane Burcaw har skrevet boken «Ler av marerittet mitt». Men det er ikke noe å le av, humoren til tross.

Tekst: Hans Hjellemo

Den 21 år gamle amerikanske forfatteren har en funksjonsnedsettelse forårsaket av en medfødt nevromuskulær tilstand.

Funksjonsnedsettelsen gjør ham helt avhengig av andre i absolutt alle livets gjøremål. Boken handler om å takle sin egen funksjonsnedsettelse, eller det forfatteren kaller marerittet, ved hjelp av humor.

Forfatteren bruker en ganske befriende frekk humor i beskrivelsene av livets mange, og ofte ekstraordinære, utfordringer. Det har gjort ham til et bloggfenomen i USA med over en halv million lesere.

Gudskjelov, tenkte jeg da jeg fikk boken på norsk. Folk med funksjonsnedsettelser, som meg selv, må tidvis angripe livet for å få utrettet noe både for seg selv og for andre. Årsaken ligger naturligvis i alle stereotypene om mennesker med funksjonsnedsettelser. Så har vi den konstante diskrimineringen, etterfulgt av den totale mangelen på forventninger fra omgivelsene. Når vi funksjonshemmede slåss mot alt dette, kommer

humor veldig godt med.

Forfatteren skriver elegant, lett og medrivende om barndom, familie, lek, venner, skole, ja, i det hele tatt om oppveksten.

Overlevelsens humor

Hemmeligheten bak den humoristiske angrepsmåten på egen situasjon, ligger i det forfatteren kaller en spesiell detalj som definerer familien hans:

«Å få vite om diagnosen var det vanskeligste for dem. Å akseptere den og finne ut hvordan de skulle håndtere den, falt dem nesten naturlig. Foreldrene mine bestemte seg for at denne diagnosen ikke skulle få legge noen demper på det lykkelige livet de hadde sett for seg både for seg og for sønnen sin.»

Men til tross for overlevelseshumoren, sitter jeg som leser likevel litt skuffet tilbake. Jeg forventet en større grad av bevisst refleksjon omkring holdningene han møter, for å gi humoren en dypere mening. Nå forblir boken en humorberetning, men hadde fortjent å bli noe mer. *

Forfatteren Shane Burcaw (21), beskriver kunsten å overleve med en funksjonsnedsettelse med humor. Litt mer refleksjon hadde gitt boken større tyngde.

Pantagruel Forlag

Kommune, etat, råd,
organisasjon eller bedrift?

KURS I NORGES LOVER OG FUNKSJONSHEMMEDES RETTIGHETER

Vi skreddersyr kurs, innledninger eller foredrag i følgende temaer:

- Diskriminerings - og tilgjengelighetsloven (dtl.)
- FNs konvensjon om beskyttelse av funksjonshemmedes rettigheter (CRPD)

Kursinnhold

Kursene vil bli tilpasset oppdragsgivers ønsker, men kan gi deg svar på alle spørsmål om dtl. og CRPD.

Hva innebærer loven/konvensjonen for deg, din gruppe eller ditt arbeid?

Hvordan kan enkeltpersoner og organisasjoner bruke loven/konvensjonen?

Hva er styrkene og svakhetene ved norsk diskrimineringslovgivning i forhold til andre lands lover?

Hva skal til for at Norge oppfyller CRPD?

Stopp Diskrimineringen vil

- bekjempe alle former for diskriminering av funksjonshemmede
- arbeide for en mest mulig robust anti-diskrimineringslovgivning med effektive sanksjonsmuligheter
- arbeide for et effektivt strafferettslig vern mot diskriminering, vold og overgrep, hatefulle ytringer og hatkriminalitet
- arbeide for at CRPD skal inkorporeres i Menneskerettsloven
- kreve at norsk lov og praksis oppfyller CRPD

Kontakt oss for mer informasjon:

Mobil: 90 19 63 25

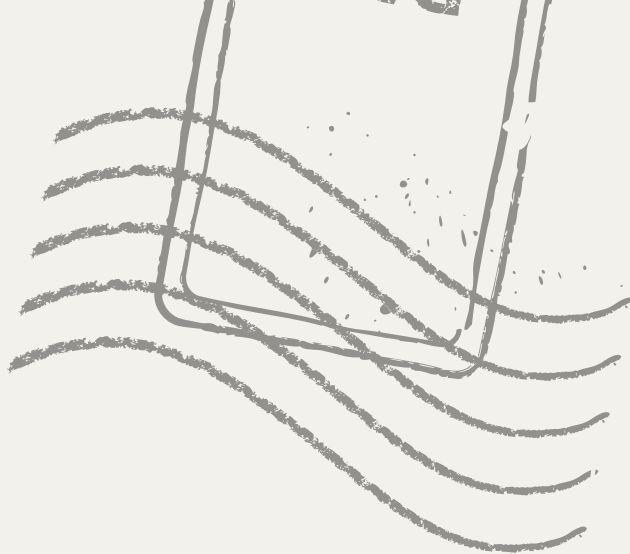
E-post: post@stopdisk.no

Nett: www.stopdisk.no

Facebook: www.facebook.com/stoppdiskrimineringen

**STOPP
DISKRIMINERINGEN**

Reisebrev fra Barcelona:

Tilgjengelig kultureksplosjon

Det er et yrende folkeliv langs Las Ramblas. Barcelonas kjente gågate var en gang et elveleie, men nå er det andre strømmer som beveger seg her.

Jeg kan så vidt merke draget fra havet noen hundre meter nedenfor Las Ramblas, mens fugler i bur kvitrer inne fra bodene, og turister og barcelonesere lager sin egen kakofoni utenfor.

Tekst: Mari Liljenstrøm **Foto:** Linn Hermansson og Thinkstock

Plaza Real er et samlingspunkt midt i sentrum, omgitt av mange spisesteder.

Gater slette som dansegulv

Barcelonas gater er gamle og trange, ofte gjort av heller og stein. Men i motsetning til i norske gater, er ikke brostein her synonymt med dårlig framkommelighet. Med rullestol kommer jeg fram nesten overalt. Jeg merker faktisk ikke engang overgangen mellom brosteinene.

En del småbutikker er mindre tilgjengelige, men da finner du ofte ringeklokker med rullestolsymbol utenfor.

De fleste kafeer og restauranter er enkle å komme inn på. Vi falt for en liten kubansk kafé der skallet av en gammel buss utgjorde baren. Kafeen lå under gatenivå, med et skråplan ned. De populære turistbussene går over store deler av byen, og du kan velge mellom alternative ruter. De er utstyrt med ramper som slår seg ut automatisk når dørene går opp. Rullestolbrukere må imidlertid sitte i bussenes første etasje, uten mulighet til å komme seg opp under åpen himmel i etasjen over.

Gaudís Barcelona

Barcelona er ikke minst kjent for Antoni Gaudís eiendommelige arkitektur. Tidlig på nittenhundretallet tegnet Gaudí blant annet den kjente bygården La Pedrera. Du kan komme helt opp og se det unike taket med alle sine rare former og utspring. Det finnes et eget punkt i brosjyren, der alle grep som er tatt for å sikre universell utforming er nevnt. All informasjon i bygårdens utstillinger står i punktskrift, ofte på samme flate som annen tekst.

I 1883 begynte Gaudí å bygge katedralen La Sagrada Família. Det kolossale byggverket har gått fra å være Gaudís signaturverk til også bli et av Barcelonas viktigste landemerker. Sett oppe fra en av åsene som omkranser byen, er kirken virkelig et blikkfang. Og jeg fylles av andektighet over at noen kan klare å tegne en bygning som folk fremdeles jobber på daglig, 90 år etter arkitektens død.

La Sagrada Família

Informasjonen i bygården La Pedrera står også i punktskrift

Tilgjengelig til siste slutt

Flyplassbussen går rett fra flyplassen og inn til Plaza Catalunya i hjertet av byen. Den har elektrisk rampe og egne rullestolplasser. På flyplassen er det også separate handikaptoaletter for kvinner og menn, noe som ikke er vanlig å se i Norge. Idet jeg går på flyet, vet jeg, som sist, at jeg kommer tilbake. *

Finanskrisene rammer hardt

Over en million funksjonshemmede er hardt rammet som følge av finanskrisene i Europa. Funksjonshemmede har blitt et lett bytte når politikerne skal kutte i sosialbudsjettene.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Scanpix

“

Land etter land rapporterer om uverdige forhold som følge av innsparinger.

I Storbritannia har funksjonshemmede aktivister organisert seg imot budsjettkutt. Disabled people against cuts har hatt jevnlige demonstrasjoner.

Over en million funksjonshemmede er hardt rammet som følge av finanskrisene i Europa. Funksjonshemmede har blitt et lett bytte når politikerne skal kutte i sosialbudsjettene.

Det påpeker Vibeke Marøy Melstrøm, president i European Network on Independent Living (ENIL). Det alleuropeiske nettverket har krevet at EU-parlamentet påser at medlemslandene endrer kurs. ENIL har oppfordret EU-parlamentarikerne til å sikre at hele FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter blir implementert i EU-landene.

Alvorlige konsekvenser

– Funksjonshemmede i Nederland risikerer i dag å miste sin støtte til personlig assistanse. I Belgia er støtten satt på vent for 5000 funksjonshemmede, forteller Ines Bulic, regional avdelingsleder i ENIL og koordinator i European Coalition for Community Living. Hun opplyser også at Bulgaria betaler så lave assistentlønninger at familiemedlemmer må overta. Pengene Bulgaria får i støtte fra EU, blir brukt til å bygge og drive institusjoner.

Vibeke Marøy Melstrøm advarer mot de langsiktige konsekvensene av kutt som rammer funksjonshemmede.

FN-konvensjonen

– Land etter land rapporterer om uverdige forhold som følge av innsparinger. Med FN-konvensjonen i hånda, har vi innstendig bedt EU-parlamentet om å gripe inn, sier hun.

FN-konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2006. Konvensjonen slår fast at de alminnelige menneskerettigheter skal gjelde også for mennesker med nedsatt funksjonsevne. De landene som ratifiserer konvensjonen, påtar seg «å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i denne konvensjon». 151 land har så langt ratifisert konvensjonen.

– Det hjelper lite at landene har ratifisert FN-konvensjonen, om de ikke følger opp med handling. Derfor har ENIL igangsatt en bred kampanje for å øke bevisstheten om behovet for å bedre forholdene for funksjonshemmede, sier president Vibeke Marøy Melstrøm, også daglig leder i Uloba – Independent Living Norge. *

FAKTA

Independent living

→ Independent Living

startet som en borgerrettsbevegelse i USA, og er nå blitt en internasjonal bevegelse som jobber for funksjonshemmedes rettigheter.

→ Det første senteret for Independent Living ble etablert av aktivisten Ed Roberts i Berkley, California i 1972.

→ The European Network on Independent Living (ENIL) er et europeisk nettverk av personer med nedsatt funksjonsevne.

→ ENIL ble etablert i Strasbourg i 1989, etter en appell av tyske Adolf Ratzka. Ratzka er også kjent for å ha introdusert personlig assistanse i Europa.

→ Avdøde Bente Skansgård, en av grunnleggerne av Uloba, var tidligere president i ENIL.

ENILs president Vibeke Marøy Melstrøm og regionale avdelingsleder Ines Bulic jobber for at EU-parlamentarikerne skal sikre funksjonshemmedes rettigheter i Europa.

Foto: Oda Hveem

Stavanger måtte snu, igjen

Stavanger kommune ville innføre BPA-ordninger som både var i strid med gjeldende rettspraksis og myndighetenes klare anbefalinger om brukerstyrt personlig assistanse. Uloba-medlemmene kjempet imot og fikk Stavanger kommune til å snu to ganger.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Tom Haga

Endelig har kommunen innsett at også funksjonshemmede har rett til å leve frie og uavhengig liv, med mulighet for full deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Det sier Uloba-medlem Anne Torunn Sirevåg, som har stått i striden mot hjemkommunen.

Hun fryktet lenge hun ville miste jobben som BPA-rådgiver og leiligheten hun har blitt så glad i. Hun forberedte seg på å flykte til en annen kommune, men nå ser alt mye lysere ut.

Stavanger kommune utlyste i juni 2014 en ordning som ikke var BPA, men en helsetjeneste. Både hovedorganisasjonen Virke og Uloba reagerte skarpt på Stavanger kommunes utlysning til BPA-tilretteleggere.

Brøt Norsk Standard

I sin første utlysning brøt Stavanger kommune med Norsk Standard for BPA på en rekke punkter. De mest graverende punktene i utlysningen var at arbeidslederne ikke skulle ha mulighet til å bestemme hva assistansetimen skulle bli brukt til, og dessuten ha begrenset mulighet til å bestemme når timene skulle bli brukt. Arbeidsledere skulle heller ikke få bestemme hvem som skulle assistere dem. I tillegg ville kommunen begrense opphold utenfor kommunen. Etter kraftige protester, trakk plutselig

kommunen utlysningen tilbake.

I oktober 2014 kom rådmannen i Stavanger med nye anbefalinger. Det ble blant annet foreslått at personer med BPA-ordninger ikke kunne bruke tildelte timer fleksibelt gjennom året, noe som klart er i strid med gjeldende rettspraksis. Igjen reagerte Ulobas medlemmer i Stavanger, og fikk støtte fra Rådet for funksjonshemmede i Stavanger. Politikerne i kommunalstyret for levekår la seg helt flate. De vedtok enstemmig at det er lov å bruke tildelte timer til assistanse på en fleksibel måte. Politikerne forstod at assistansebehovet ofte vil være ulikt fra uke til uke, og at det vesentlige er at arbeidsledere holder seg innenfor rammen for tildelte timer på årsbasis.

Full seier

Politikerne understreket også at BPA ikke er helsehjelp, og reduserte kommunens krav om rapportering til å gjelde en gang per år, eller etter behov.

– Full seier for andre gang. Stavanger kommune har lagt seg helt på linje med Stortingets vedtak om å rettighetsfeste BPA i juni 2014. Nå håper jeg bare at rådmannen ikke har tenkt å gjøre ytterligere endringer. I så fall er klar for en ny kamp, sier Uloba-medlem Anne Torunn Sirevåg i Stavanger. *

”

Jeg håper ikke rådmannen har tenkt til å gjøre ytterligere endringer. I så fall er vi klare til ny kamp.

Anne Torunn Sirevåg og andre Uloba-medlemmer i Stavanger har kjempet og vunnet to ganger.

Dans mot fordommer

En annerledes forestilling.

Tekst: Mari Liljenstrøm Foto: Elin Osjord

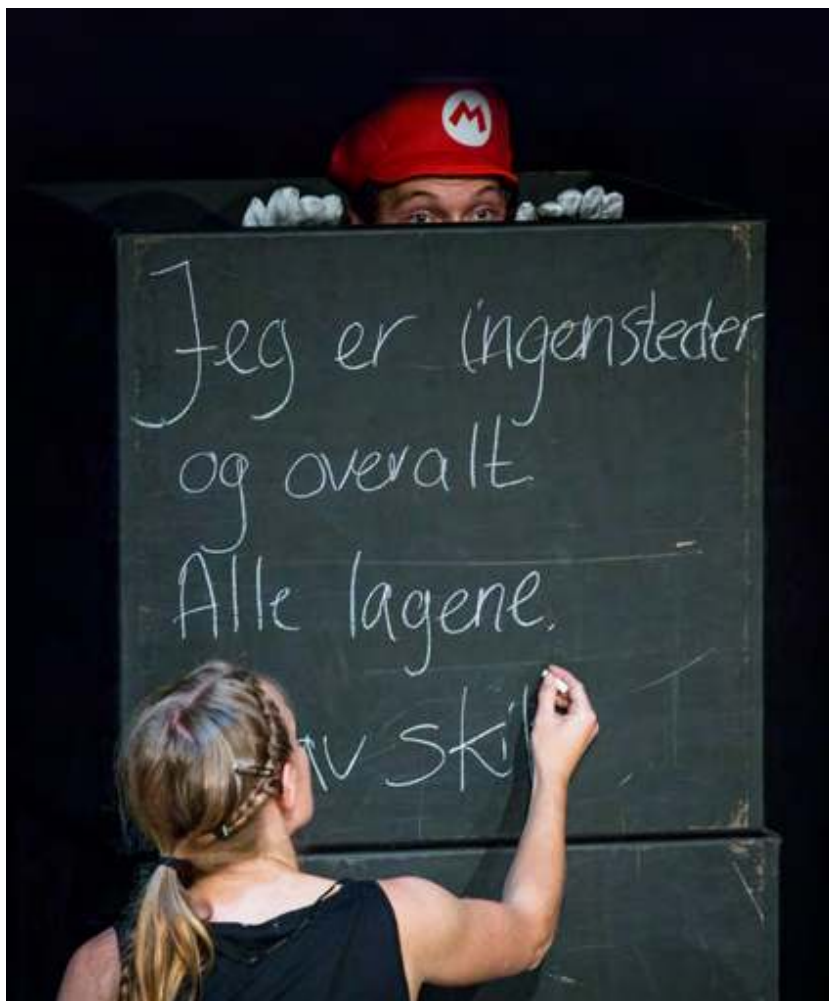
Danseforestillingen **Fisker klatrer ikke i trær** – fordi folk med diagnoser slipper å spise grønnsaker, utfordrer publikum til å se likheter framfor forskjeller.

– Dette er en danseforestilling om annerledeshet, fordommer og Super Mario, sier regissør og danser Silje Michaela Kvalheim. Hun står på scenen sammen med Stian Mørk, som har autisme.

Kvalheim forteller at forestillingen handler om den annerledesheten alle mennesker føler iblant.

– Vi ønsker også å utfordre menneskers evne til å se likheter fremfor forskjelligheter mellom mennesker med og uten funksjonsnedsettelse, forklarer hun.

For Kvalheim og Mørk er det derfor viktig å vise at funksjonshemmede og ikke-funksjonshemmede kan stå side om side, også på scenen. **Fisker klatrer ikke i trær** blir vist på Scenekunstbrukets DKS-festival i Oslo 4. desember. I 2015 og 2016 ønsker de to danserne å nå ut til skoleungdom. Tittelen på forestillingen er et Einstein-sitat. Han mente at dømmer man en fisk etter dens evne til å klatre i trær, vil man aldri oppdaget fiskens iboende talent. I følge Einstein bor det altså et talent i oss alle. *

**FREEDOM
EXPRESS**

2008 **5 ÅR** 2013

Frihet til å reise på egne vilkår

Norges mest tilgjengelige busselskap!

Freedom Express tilbyr reiser og busstransport med unike fleksible løsninger basert på våre kunders behov og ønsker.

Vi kan tilrettelegge for alle typer oppdrag med våre 3 busser.

Korte og lange turer, i inn og utland.

La oss hjelpe Dere med planlegging av hele reisen, hotellbestillinger, ulike severdigheter, sightseeing eller bespisning.

Ta kontakt for en hyggelig reiseprat i dag!

Velkommen ombord!

Freedom Express as
PB 2474 Strømsø
3003 Drammen

post@freedomexpress.no
Tel: +47 906 66 500
Fax: +47 32 20 59 19

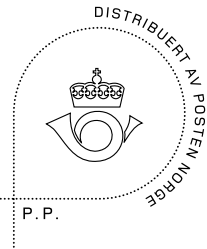
For bestilling og mer informasjon, se vår nettside www.freedomexpress.no

facebook.com/freedombuss

B

NORGE

P. P.

Hvorfor får du dette bladet?

Magasinet Selvsagt sendes til politikere, beslutningstakere, biblioteker og andre offentlige instanser. Magasinet distribueres også til mediene.

I tillegg går denne utgaven av magasinet Selvsagt til medlemmer og tillitsvalgte i følgende organisasjoner: Uloba SA, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og flere av deres medlemsorganisasjoner, Ryggmargsbrokk- og hydrocephalusforeningen, Norges Døveforbund og Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU). Denne magasinutgaven distribueres også til abonnentene av magasinet Velferd.

Magasinet Selvsagt har ikke tilgang til eller innsyn i medlemslistene. Avtale om distribusjon er kun gjort for denne utgaven, som utgis i forbindelse med FNs internasjonale dag for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Dersom du mottar flere eksemplarer skyldes det at du står oppført på flere av listene. Del derfor gjerne magasinet med en venn.

Ønsker du fremtidige utgaver av Magasinet Selvsagt gratis tilsendt?

**Send en epost til post@uloba.no
med navn og adresse magasinet skal sendes til.**

«Magasinet Selvsagt skal styrke og bevisstgjøre alle grupper funksjonshemmede i kampen mot diskriminering. Selvsagt skal endre samfunnets oppfatning av funksjonshemmede og funksjonshemmedes oppfatning av seg selv. Magasinet skal styrke funksjonshemmedes identitet som likeverdige borgere og inspirere til aktiv handling for likestilling og samfunnsdeltakelse.»